

తైత్తిరీయోపనిషత్

౧. శీక్షావల్లీ

(తై.ఆ.౭-౧-౧)

ఓం శ్రీ గురుభ్యో నమః । హరిః ఓం ॥

ఓం శం నో మి॒త్రశ్శం వరు॑ణః । శం నో భ॑వత్వర్త॒మా । శం న ఇ॒న్ద్రో బృ॒హస్ప॑తిః । శం నో
వి॒ష్ణురు॑రుక్ర॒మః । నమో॑ బ్ర॒హ్మణే॑ । నమ॑స్తే వాయో । త్వమే॒వ ప్ర॒త్యక్షం॑ బ్ర॒హ్మసి॑ । త్వమే॒వ ప్ర॒త్యక్షం॑
బ్ర॒హ్మ వది॑ష్యామి । ఋ॒తం వది॑ష్యామి । స॒త్యం వది॑ష్యామి । తన్నో॑మవతు । తద్వ॒క్తార॑మవతు ।
అవ॑తు మామ్ । అవ॑తు వ॒క్తారమ్॑ ॥

ఓం శా॒న్తిః శా॒న్తిః శా॒న్తిః ॥ 1 ॥

శిక్షాశాస్త్రార్థసంగ్రహః

శీ॒క్షాం వ్యో॒భ్యాస్త్యా॒మః । వర్ణ॑స్ప॒రః । మాత్రా॑ బ॒లమ్ । సామ॑ స॒న్తానః॑ । ఇ॒తుక్తశ్శీ॒క్షాభ్యా॑యః ॥ 2 ॥

సంహితోపాసనమ్

స॒హ నౌ య॑శః । స॒హ నౌ బ్ర॑హ్మవర్చ॒సమ్ । అథా॑తస్సగ్గం॒హితాయా॑ ఉపనిషదం వ్యో॒భ్యాస్త్యా॒మః ।
ప॒ఞ్చస్ప॑ధికరణే॒షు । అథి॑లోకమథి॒శ్చౌతి॑షమథివిద్యమథిప్ర॒జమ॑ధ్యాత్తమ్ । తా మహా॑సగ్గం॒హితా
ఇ॒త్యాచ॑క్షతే । అథా॑థిలోకమ్ । పృ॒థివీ పూ॑ర్వరూ॒పమ్ । ద్వౌరు॑త్తరరూ॒పమ్ । ఆకా॑శస్స॒ర్థిః ॥ 3 ॥

వాయుస్సన్ధానమ్ । ఇత్యభిలోకమ్ । అథాభిజ్యోతిషమ్ । అగ్నిః పూర్వరూపమ్ । ఆదిత్య
 ఉత్తరరూపమ్ । ఆపస్సన్ధిః । వైద్యుతస్సన్ధానమ్ । ఇత్యభిజ్యోతిషమ్ । అథాభివిద్యమ్ ।
 ఆచార్యః పూర్వరూపమ్ ॥ 4 ॥

అన్తైవాస్యత్తరరూపమ్ । విద్యా సన్ధిః । ప్రవచనగ్ం సన్ధానమ్ । ఇత్యభివిద్యమ్ । అథాభిప్రజమ్ ।
 మాతా పూర్వరూపమ్ । పితృత్తరరూపమ్ । ప్రజా సన్ధిః । ప్రజననగ్ం సన్ధానమ్ । ఇత్యభిప్రజమ్ ॥ 5 ॥

అథాధ్యాత్మమ్ । అథరా హనుః పూర్వరూపమ్ । ఉత్తరాహనురుత్తరరూపమ్ । వాక్సన్ధిః । జిహ్వ
 సన్ధానమ్ । ఇత్యధ్యాత్మమ్ । ఇతీమామహాసగ్ంహితాః । య ఏవమేతా మహాసగ్ంహితా వ్యాభ్యాత
 వేద । సద్దీయతే ప్రజయా ప్రశుభాః । బ్రహ్మవర్చసేనాన్నాద్యేన సువర్గ్యేణ లోకైన ॥ 6 ॥

మేధాది-సిద్ధ్యర్థా ఆవహంతీహోమ-మంత్రాః

యశ్శన్ధసామృషభో విశ్వరూపః । ఛన్దోభ్యోఽధ్యమృతౌధ్నంబభూవ ।
 స మేన్ద్రో మేధయా స్పృణోతు । అమృతస్య దేవ ధారణో భూయాసమ్ ।
 శరీరం మే విచర్షణమ్ । జిహ్వ మే మధుమత్తమా । కర్ణౌభ్యం భూర్విశ్రవమ్ ।
 బ్రహ్మణః క్షోశోఽసి మేధయాఽపిహితః । శ్రుతం మే గోపాయ । ఆవహన్తి వితన్వోనా ॥ 7 ॥

కు॒ర్వో॒ణ చీ॑ర॒మాత్స॑నః । వా॒సాగ్ం॑సి మ॒మ గా॑వ॒శ్చ । అ॒న్న॒ప్తా॒నే చ॑ స॒ర్వదా॑ । తతో॑ మే శ్రియ॒మావ॑హ ।
 లో॒మ॒శాం ప॒శుభి॑స్స॒హ స్వా॑హ ॥ ఆ॒మా య॑న్తు బ్ర॒హ్మచా॑రిణః స్వా॑హ । వి॒మా॒ఽఽయ॑న్తు
 బ్ర॒హ్మచా॑రిణః స్వా॑హ ॥ ప్ర॒మా॒ఽఽయ॑న్తు బ్ర॒హ్మచా॑రిణః స్వా॑హ ॥
 ద॒మాయ॑న్తు బ్ర॒హ్మచా॑రిణః స్వా॑హ ॥ శ॒మాయ॑న్తు బ్ర॒హ్మచా॑రిణః స్వా॑హ ॥ 8 ॥

య॒శో జ॑నే॒ఽసా॒ని స్వా॑హ ॥ శ్రే॒యాన్ వ॑స్య॒సోఽసా॒ని స్వా॑హ ॥ తం త్వో॑ భగ॒ ప్రవి॑శా॒ని స్వా॑హ ॥
 స॒ మా భగ॑ ప్రవి॒శ స్వా॑హ ॥ తస్మిన్ స॒హస్ర॑శా॒భే । నిభ॑గా॒ఽహం త్వయి॑ మృ॒జే స్వా॑హ ॥
 యథా॑ఽఽప్తః ప్రవ॑తా॒ఽఽయ॑న్తి । యథా॑ మా॒సా అ॒హర్ద॑రమ్ । ఏ॒వం మాం బ్ర॒హ్మచా॑రిణః ।
 ధా॒తరా॑య॑న్తు స॒ర్వత॑స్వా॒హ ॥ ప్ర॒తి॒వే॒శోఽఽసి॑ ప్ర॒మాభా॑హి ప్ర॒మాప॑ద్యస్వ ॥ 9 ॥

వ్యాహృత్యపాసనమ్

భూ॒ర్భువ॑స్సువ॒రితి॑ వా ఏ॒తాస్తే॑ వ్యా॒హృత॑యః । తా॒సాము॑హ॒ష్టై తాం చ॑తుర్థిమ్ । మా॒హాచ॑మస్యః
 ప్ర॒వేద॑యతే । మ॒హ ఇతి॑ । తద్భ॒ష్టా । స ఆత్మా॑ । అ॒ఙ్గాన్త్యన్యో దే॑వతాః ।
 భూ॒రితి॑ వా అ॒యం లో॒కః । భు॒వ ఇత్యన్త॑రిక్షమ్ । సు॒వ॒రిత్య॑సా లో॒కః ॥ 10 ॥

మ॒హ ఇత్యా॑దిత్యః । ఆది॒త్యేన॑ వా స॒ర్వే లో॒కా మహీ॑యన్తే । భూ॒రితి॑ వా అ॒గ్నిః । భు॒వ ఇతి॑ వా॒యః ।
 సు॒వ॒రిత్యా॑దిత్యః । మ॒హ ఇతి॑ చ॒న్ద్రమాః॑ । చ॒న్ద్రమ॑సా వా స॒ర్వాణి॑ జ్యోతీగ్ంషి మహీయన్తే । భూ॒రితి॑
 వా ఋ॒చః । భు॒వ ఇతి॑ సా॒మాని॑ । సు॒వ॒రితి॑ యజోగ్ంషి ॥ 11 ॥

మ॒హా॒ ఇ॒తి॒ బ్ర॒హ్మ॑ । బ్ర॒హ్మ॑ణో॒ వా॒వ స॒ర్వే॑ వే॒దా మ॒హీ॑య॒న్తే । భూ॒రి॒తి॒ వై ప్లా॒ణః । భు॒వ ఇ॒త్య॒ప్తా॒నః ।
సు॒వ॒రి॒తి॒ వ్యా॒నః । మ॒హా॒ ఇ॒త్య॒న్న॒మ్ ॥ అ॒న్నే॒న వా॒వ స॒ర్వే॑ ప్లా॒ణ మ॒హీ॑య॒న్తే ।
తా॒ వా ఏ॒తా॒శ్చ॒త॒ప్ర॒శ్చ॒తు॒ర్థా । చ॒త॒ప్ర॒శ్చ॒త॒స్తో వ్యా॒హృ॑త॒యః । తా॒ యో వే॒ద । స॒ వే॒ద బ్ర॒హ్మ॑ । స॒ర్వే॒ఽన్తైః
దే॒వా బ॒లి॒మా॒వహ॑న్తి ॥ 12 ॥

మనోమయత్యాది-గుణక-బ్రహ్మోపాసనయా స్వారాజ్య-సిద్ధిః

స॑ య॒ ఏ॒షోఽ॒న్తర॑హ్యదయ ఆ॒క్ర॒శః । తస్మి॑న్నయం పు॒రు॒షో మ॒నోమ॑యః । అ॒మృ॒తో హి॒ర॒ణ్మ॑యః ।
అ॒న్తరే॑ణ తా॒లుకే॑ । య ఏ॒షస్త॑న ఇ॒వావ॑లమ్భతే ॥ సే॒న్ధ్యో॒నిః । యత్రా॒సా కే॒శాన్తో వి॒వర్త॑తే । వృ॒షాహ్య॑
శీర్ష॑కపాలే । భూ॒రిత్య॑గ్నో ప్ర॒తి॒తిష్ఠ॑తి । భు॒వ ఇతి॑ వాయౌ ॥ 13॥

సు॒వ॒రిత్య॑దిత్యే । మహా॒ ఇతి॑ బ్ర॒హ్మ॑ణి । ఆ॒ష్టతి॒స్వారో॑జ్యమ్ ॥ ఆ॒ష్టతి॒ మన॑స॒స్పతి॑మ్ ॥
వా॒క్ష్పతి॑శ్చక్ష॒ష్పతిః॑ । శ్రో॒త్రప॑తిర్వి॒జ్ఞాన॑పతిః । ఏ॒తత్తతో॑ భవతి । ఆ॒క్ర॒శశీ॑రం బ్ర॒హ్మ॑ ।
స॒త్యత్స॑ ప్రా॒ణా॒రామ॑ం మన ఆన॒న్దమ్ ॥ శా॒న్తిస॑మృ॒ద్ధమ॒మృత॑మ్ ॥ ఇతి॑ ప్రాచీన యోగ్యోపా॒స్వ ॥ 14॥

పృథివ్యాద్యుపాధిక-పంచ-బ్రహ్మోపాసనమ్

పృ॒థి॒వ్య॒స్త॒రి॒క్షం॑ ద్యౌ॒ర్ది॒శో॑ఽవ॒స్త॒ర॒ది॒శాః॑ । అ॒గ్ని॒ర్వై॒య॒రో॒ది॒త్య॒శ్చ॒స్త॒మా నక్ష॑త్రాణి । ఆ॒ప॒ ఓ॒ష॒ధ॒యో
వ॒న॒స్ప॒త॒య ఆ॒కా॒శ ఆ॒త్మా । ఇ॒త్య॒ధి॒భూ॒తమ్ । అ॒ధా॒ధ్య॒త్తమ్ । ప్రా॒ణో వ్యో॒నోఽపా॑న ఉ॒దా॒న॒స్స॒మా॒నః॑ ।
చక్షు॑శ్చా॒త్మం మ॒నో వాక్ష్వ॑క్ । చ॒ర్మ॒మా॒గ్ంస॒గ్ స్నా॒వా॒స్థి మ॒జ్జా । ఏ॒తద॑భివి॒ధాయ॑ ఋ॒షిర॒వోచ॑త్ ।
పా॒జ్ఞం వా ఇ॒దగ్ం స॒ర్వమ్॑ ॥ పా॒జ్ఞే॒నైవ పా॒జ్ఞగ్ం॑ స్మృ॒ణోతీ॑తి ॥ 15 ॥

ప్రణవోపాసనమ్

ఓమితి బ్రహ్మ । ఓమితీదగ్ం సర్వమ్ ॥ ఓమిత్యేతదనుకృతి హ స్మ వ అప్యో శ్రో వయేత్వాశ్రో వయన్తి ।
ఓమితి సామాని గాయన్తి । ఓగ్ం శోమితి శస్త్రాణి శగ్ంసన్తి । ఓమిత్యధ్వర్యుః ప్రతిగరం
ప్రతిగృణాతి । ఓమితి బ్రహ్మ ప్రసాతి । ఓమిత్యగ్నిహోత్రమనుజానాతి । ఓమితి బ్రాహ్మణః ప్రవక్ష్యన్సహ
బ్రహ్మోపాష్నవనీతి । బ్రహ్మోపాష్నోతి ॥ 16 ॥

స్వాధ్యాయ-ప్రశంసా

ఋతం చ స్వాధ్యాయప్రవచనై చ । సత్యం చ స్వాధ్యాయప్రవచనై చ ।
తపశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనై చ । దమశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనై చ ।
శమశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనై చ । అగ్నయశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనై చ ।
అగ్నిహోత్రం చ స్వాధ్యాయప్రవచనై చ । అతిథయశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనై చ ।
మానుషం చ స్వాధ్యాయప్రవచనై చ । ప్రజా చ స్వాధ్యాయప్రవచనై చ ।
ప్రజనశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనై చ । ప్రజాతిశ్చ స్వాధ్యాయప్రవచనై చ ।
సత్యమితి సత్యవచా రోధితరః । తప ఇతి తపోనిత్యః పౌరుషిణిః ।
స్వాధ్యాయప్రవచనై ఏవేతి నాకో మౌద్గల్యః । తద్ధి తపస్తద్ధి తపః ॥ 17 ॥

బ్రహ్మజ్ఞాన-ప్రకాశక-మంత్రః

అహం వృక్షస్య రేరివా । క్షిత్తిః పృష్ఠం గిరేరివ ।
ఊర్ధ్వపవిత్రో వాజినీవ స్వమృతమస్మి ।
ధ్రువిణగ్ం సవర్చసమ్ । సుమేధా అమృతోక్షితః ।
ఇతి త్రిశజ్కర్వేదానువచనమ్ ॥ 18 ॥

శిష్యానుశాసనమ్

వేదమనూచ్యచార్యోఽస్త్రైవాసినమనుశాస్తి ।

॥

సత్త్వం వద । ధర్మం చర । స్వాధ్యాయాన్సా ప్రమదః ।

ఆచార్యాయ ప్రియం ధనమాహృత్య ప్రజాతన్తుం మా వ్యవచ్ఛేత్సీః ।

సత్వాన్న ప్రమదితవ్యమ్ । ధర్మాన్న ప్రమదితవ్యమ్ ।

కుశలాన్న ప్రమదితవ్యమ్ । భూత్యై న ప్రమదితవ్యమ్ ।

స్వాధ్యాయప్రవచనాభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్ ॥ 19 ॥

దేవపితృకార్యభ్యాం న ప్రమదితవ్యమ్ । మాతృదేవో భవ ।

పితృదేవో భవ । ఆచార్యదేవో భవ । అతిథిదేవో భవ ।

యాన్యనవద్యాని కర్మాణి । తాని సేవితవ్యాని । నో ఇతరాణి ।

యాన్యస్సాకగ్ం సుచరితాని । తాని త్వయోపాస్యాని ॥ 20 ॥

నో ఇతరాణి । యే కే చారుమచ్ఛ్చేయాగ్ంసో బ్రాహ్మణాః ।

తేషాం త్వయాఽఽసనే న ప్రశ్వసితవ్యమ్ । శ్రద్ధయా దేయమ్ ।

అశ్రద్ధయాఽదేయమ్ । శ్రీయా దేయమ్ । హ్రియా దేయమ్ ।

భయా దేయమ్ । సంవిదా దేయమ్ ।

అథ యది తే కర్మవిచికిధ్సో వా వృత్తవిచికిధ్సో వా స్యాత్ ॥ 21 ॥

యే తత్ర బ్ర॑హ్మ॑ణో॑స్స॒ష్టర్శ॒ణః । యు॑క్తా ఆయు॒క్తాః । అ॒లౌఙ్ఘే॑ ధ॒ర్మకా॑మా॒స్యుః ।
 యథా॑ తే తత్ర॑ వర్తే॒రన్న్ । తథా॑ తత్ర॑ వర్తే॒థాః । అథా॑భ్యో॒భ్యాతే॑షు ।
 యే తత్ర బ్ర॑హ్మ॑ణో॑స్స॒ష్టర్శ॒ణః । యు॑క్తా ఆయు॒క్తాః । అ॒లౌఙ్ఘే॑ ధ॒ర్మకా॑మా॒స్యుః ।
 యథా॑ తే తే॑షు వర్తే॒రన్న్ । తథా॑ తే॑షు వర్తే॒థాః । ఏ॒ష ఆదే॑శః । ఏ॒ష ఉపదే॑శః ।
 ఏ॒షా వేదో॑పనిషత్ । ఏ॒తదను॑శాసనమ్ । ఏ॒వము॑పా॒సిత॑వ్యమ్ ।
 ఏ॒వము॑చైతదు॒పాస్య॑మ్ ॥ 8 ॥

ఉత్తరశాంతిపాఠః

శం నో॑ మి॒త్రశ్శం॑ వరు॒ణః । శం నో॑ భ॒వత్వర్త॑మా । శం న॒ ఇ॒న్ద్రో బృ॒హస్ప॑తిః ।
 శం నో॑ వి॒ష్ణురు॑రుక్ర॒మః । న॒మో బ్ర॑హ్మ॒ణే । న॒మస్తే॑ వాయో । త్వ॒మే॒వ ప్ర॒త్యక్షం॑ బ్ర॒హ్మసి॑ ।
 త్వ॒మే॒వ ప్ర॒త్యక్షం॑ బ్ర॒హ్మవా॑దిషమ్ । ఋ॒తమ॑వాదిషమ్ । స॒త్యమ॑వాదిషమ్ ।
 త॒న్నామా॑వీత్ । తద్వ॒క్తార॑మావీత్ । ఆ॒పి॒న్నామ్ । ఆ॒పి॒ద్వక్తా॑రమ్ ॥
 ఓం శా॒న్తిః శా॒న్తిః శా॒న్తిః ॥ ౧ ॥

॥ ఇతి శ్లోకావర్ణి సమాప్తా ॥